

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Petra Průchy v právní věci žalobce: **R. L.,** zast. JUDr. Richardem Třeštíkem, advokátem, se sídlem v Ústí nad Labem, Masarykova 43, proti žalovanému **Ministerstvu vnitra**, Nad Štolou 3, Praha 7, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové, ze dne 4. 5. 2004, č. j. 30 Az 52/2003 - 24,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové č. j. 30 Az 52/2003 – 24 ze dne 4. 5. 2004 **se zrušuje** a věc **se** tomuto soudu **vrací** k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

Žalobce (dále jen „stěžovatel“) včas podanou kasační stížností napadá shora označený rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 30. 4. 2003, č. j. OAM-1798/VL-07-P08-2002. Tímto rozhodnutím nebyl stěžovateli udělen azyl podle § 12, § 13 odst. 1, 2 ani § 14 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky ve znění pozdějších předpisů (zákon o azylu). Současně bylo vysloveno, že se na cizince nevztahuje překážka vycestování ve smyslu § 91 zákona o azylu.

Stěžovatel současně s kasační stížností požádal o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

V žalobě, která směřovala proti uvedenému rozhodnutí, pak stěžovatel v obecné rovině namítal porušení § 3 odst. 3 a 4, § 32 odst. 1 a 2, § 33, § 46 a § 47 odst. 3 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), resp. § 12 a § 91 a zákona o azylu. V řízení o žalobě byl ještě jako nezletilý zastoupen matkou: G. R., bytem Pobytové středisko MV ČR, R. a. 1000, K. n. O. Pokud jde o skutkové důvody, žalobce odkazoval na žádost o udělení azylu, protokol o pohovoru a ostatní spisový materiál; odkázal i na spis své matky, G. R., namítal také nedostatečné odůvodnění udělení humanitárního azylu. Požadoval, aby napadané rozhodnutí bylo zrušeno a věc byla vrácena krajskému soudu k dalšímu řízení.

V následném rozsudku krajský soud došel obdobně jako správní orgán k závěru, že stěžovatel (obyvatel Kazachstánu ruské národnosti a občan Ruské federace) domovskou zemi neopustil z důvodů upravených zákonem o azylu, t. j. v důsledku pronásledování pro uplatňování politických práv a svobod, nebo pro odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů (§ 12 zákona o azylu); došel k závěru, že o azyl žádá toliko z důvodů rodinných. Z hlediska takto uváděných důvodů žádosti o udělení azylu se krajský soud zcela ztotožnil s právním názorem a závěrem žalovaného správního orgánu, že tyto důvody nelze podřadit pod důvody upravené § 12 zákona o azylu; stejně tak krajský soud neshledal ani naplnění § 13 zákona o azylu. K naplnění § 14 zákona o azylu krajský soud pak uvedl, že na udělení humanitárního azylu není právní nárok, a jeho udělení či neudělení může soud přezkoumat toliko po formální stránce, po věcné pouze v tom směru, zda správní orgán nepřekročil meze stanovené zákonem; žalovaný měl přitom podle krajského soudu dostatek podkladů pro rozhodnutí a věc posoudil v mezích mu zákonem stanovených. Na základě výše uvedeného pak žalobu jako nedůvodnou zamítl.

Proti tomuto rozsudku podal stěžovatel kasační stížnost. Jako důvody kasační stížnosti stěžovatel uvádí důvody vymezené v § 103 odst. 1 pod písm. a) a b) zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Stěžovatel v kasační stížnosti nejprve zopakoval důvody odchodu jeho rodiny z vlasti (ze souvislostí lze dovodit, že za vlast označuje Kazachstán), a to problémy v Kazachstánu z důvodu své nekazašské národnosti. K tomuto doplnil, že v Kazachstánu dochází k hromadnému odchodu občanů evropské národnosti, majících křesťanské vyznání. Uvedl, že zprávy MZV USA jsou neobjektivní; poukázal na zájmy USA v oblasti. Stejně tak poukázal na islamizaci v Kazachstánu. Na základě výše uvedeného pak namítl nesprávné právní posouzení jeho pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti v Kazachstánu, t. j. pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu.

Krajskému soudu a žalovanému stěžovatel dále vytýká i nesprávné posouzení humanitárního azylu podle § 14 zákona o azylu a namítá nepřezkoumatelnost rozhodnutí z důvodu, že žalovaný se neřídil žádnými pravidly při jeho udělení. Na základě výše uvedeného pak stěžovatel požaduje, aby byl napadený rozsudek zrušen a vrácen Krajskému soudu v Hradci Králové k dalšímu řízení.

Žalovaný podal ke kasační stížnosti vyjádření, ve kterém uvedl, že popírá oprávněnost podané kasační stížnosti, neboť se domnívá, že jak správní rozhodnutí, tak i rozsudek soudu, byly vydány v souladu s právními předpisy; odkázal na správní spis. Doplnil, že žádné azylové důvody během řízení nevyplynuly. Navrhl zamítnutí kasační stížnosti.

Napadené soudní rozhodnutí Nejvyšší správní soud přezkoumal v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s., vázán rozsahem a důvodem, který stěžovatel uplatnil v kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud přitom zkoumal i vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Po přezkoumání kasační stížnosti Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost je důvodná.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas a jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Stěžovatel je zastoupen advokátem.

Před samotným posouzením věci považuje Nejvyšší správní soud za nutné předeslat, že v řízení o kasační stížnosti není jeho úkolem znovu posuzovat, zda měl být stěžovateli azyl udělen, nýbrž je jeho úkolem pouze posoudit, zda předchozí řízení naplňuje důvod či důvody vymezené v § 103 odst. 1 s. ř. s., specifikované stěžovatelem.

Z důvodu, že stěžovatel za tento důvod nejprve označil důvod vymezený pod písm. a) § 103 odst. 1 s. ř. s, tedy nesprávné právní posouzení právní otázky soudem, je třeba se nejprve vyjádřit k dopadu významu tohoto důvodu. Nejvyšší správní soud především obecně poznamenává, že nesprávné posouzení právní otázky může spočívat buď v tom, že soud při svém rozhodování aplikoval na posuzovanou věc jiný právní předpis, než měl správně použít, a pro toto pochybení je výrok soudu v rozporu s příslušným ustanovením toho kterého právního předpisu, nebo v tom, že soudem byl sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. O nesprávné posouzení právní otázky může jít také tehdy, pokud by byl vyvozen nesprávný právní závěr z jinak správně zjištěného skutkového stavu věci, nebo je sice učiněn správný právní závěr, ale v odůvodnění rozhodnutí je nesprávně prezentován.

Podle ustanovení § 103 odst. 1 písm. b) pak lze kasační stížnost podat z důvodu tvrzené vady řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu, nebo že při jejím zjišťování byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto důvodně vytýkanou vadu soud, který ve věci rozhodoval, napadené rozhodnutí správního orgánu měl zrušit; za takovou vadu řízení se považuje i nepřezkoumatelnost rozhodnutí správního orgánu pro nesrozumitelnost. K významu první části (došlo k vadě řízení spočívající v tom, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech nebo je s nimi v rozporu) je třeba uvést, že skutková podstata je se spisy v rozporu, pokud skutkový materiál, jinak dostačující k učinění správného skutkového závěru, vedl k jiným skutkovým závěrům, než jaký učinil rozhodující orgán. Skutková podstata dále nemá oporu ve spisech, chybí-li ve spisech skutkový materiál pro skutkový závěr učiněný rozhodujícím orgánem, přičemž tento materiál je nedostačující k učinění správného skutkového závěru. Význam další části označeného písm. b) cit. zákonného ustanovení („při zjišťování skutkové podstaty byl porušen zákon v ustanoveních o řízení před správním orgánem takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost, a pro tuto vytýkanou vadu měl soud napadané rozhodnutí zrušit“) se zakládá na faktu, že intenzita porušení řízení před správním orgánem byla v přímé souvislosti s následnou nezákonností tohoto rozhodnutí. K poslednímu možnému důvodu cit. zákonného ustanovení („rozhodnutí správního orgánu je nepřezkoumatelné pro nesrozumitelnost“) Nejvyšší správní soud uvádí, že jeho možný dopad je třeba posuzovat vždy ve spojení se zněním konkrétního rozhodnutí.

Podle ustanovení § 12 zákona o azylu se azyl cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě,

jehož občanství má, nebo v případě, že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.

V souzené věci Nejvyšší správní soud z předmětného správního spisu zjistil především následující podstatné skutečnosti: ze žádosti o udělení azylu ze dne 25. 3. 2002 vyplynulo, že stěžovatel opustil území Kazachstánu 9. 9. 2001 s matkou. Od svého narození žil na území Kazachstánu. Důvodem žádosti o udělení azylu bylo následování jeho matky a národnostní potíže v Kazachstánu, kde místní obyvatelstvo ponižuje Rusy. Sám byl, jak se domnívá pro svoji ruskou národnost, zbit kazašskými vrstevníky při cestě ze školy. Jeho matka jmenovitě uvedla (v době žádosti o azyl byl stěžovatel nezletilý), že nechtěla, aby děti měly trápení, a proto jim vše neřekla; řekla jim jen, že otec byl zabit. Z protokolu o pohovoru k důvodům žádosti o udělení azylu ze dne 6. 5. 2002 pak vyplynulo, že stěžovatel byl přítomen i napadení otce, kdy otec ztratil vědomí poté, co jej napadl náčelník železniční stanice, kde jeho otec pracoval. Na otázku, zda se něčeho ve vlasti obává, odvětil, že ne, neobává. Ke své cestě do České republiky sdělil, že letěli z A.-A. do P., kde měli přestoupit na další letadlo. Neví z jakého důvodu k přestupu nedošlo. Nějakou dobu žili v P., jeho matka odjela zpět do Kazchstánu, a až po jejím návratu pokračovali letecky v cestě do Prahy. Matka mu z A.-A. přivezla pas Ruské federace, ale kdy a kde byl pas vydán, stěžovatel uvedl, že neví. Dále uvedl, že má za to, že ruský pas má proto, že matka je ruské národnosti, tak pro něj získala ruský pas, aby mohli co nejdříve odletět. Kazašský pas dávají až po 16 roku věku. Z výše označeného protokolu rovněž vyplynulo, že stěžovateli byla na závěr pohovoru (vedeného za přítomnosti tlumočníka) poskytnuta možnost, aby se s obsahem protokolu seznámil, vyjádřil se k němu, resp. navrhl jeho doplnění. Stěžovatel byl rovněž v průběhu pohovoru vyrozuměn o tom, jaké informace, dokumenty má správní orgán k dispozici při posuzování situace v domovské zemi stěžovatele; stěžovatel seznámení s těmito informacemi, dokumenty odmítl, ani je nijak nedoplnil.

Z obsahu správního spisu vyplývá, že žalovaný vycházel z informací, které shromáždil v průběhu správního řízení ohledně politické a ekonomické situace a stavu dodržování lidských práv jak v v Kazachstánu, tak i v Ruské federaci. Jmenovitě vycházel ze Zprávy Ministerstva zahraničí USA o stavu dodržování lidských práv v Kazachstánu za rok 2000 a 2001 a z informací Ministerstva zahraničních věcí ČR. Dále žalovaný správní orgán vycházel z aktuálních informací ohledně situace v Kazachstánu, obsažených v databázi České tiskové kanceláře. V případě Ruské federace vycházel ze zprávy Ministerstva zahraničních věcí USA za rok 2000, z února 2001.

Z takto zjištěného skutkového stavu, a to ve značné míře přímo od stěžovatele, vycházel jak správní orgán, tak i soud, přičemž tyto orgány dovodily, že se v případě stěžovatele nejedná o důvody vymezené § 12 zákona o azylu, neb stěžovatel toliko uváděl rodinné důvody.

Žalovaný správní orgán přitom výslovně ve svém rozhodnutí uvedl, že žádost stěžovatele posuzoval na základě informací o Kazachstánu, neboť jeho pobyt v Ruské federaci byl krátkodobý a získání cestovního dokladu Ruské federace byla pouze účelová záležitost, jež měla jmenovanému pomoci v následování jeho rodiny do České republiky. Krajský soud se ve svém rozsudku k této otázce výslovně nevyjádřil a přezkoumával rozhodnutí žalovaného z pohledu obsahových aspektů zákonných důvodů pro udělení azylu, a fakticky tak přezkoumával rozhodnutí žalovaného také ve vztahu ke Kazachstánu.

Nejvyšší správní soud je za této situace toho názoru, že jak žalovaný správní orgán, tak krajský soud, postupovaly v rozporu s ustanovením § 12 písm. b) zákona o azylu, které uvádí, že *„azyl se cizinci udělí, bude-li v řízení o udělení azylu zjištěno, že cizinec má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště“*. Vzhledem k tomu, že stěžovatel má občanství Ruské federace, měl žalovaný správní orgán posuzovat příp. naplnění předmětného důvodu pro udělení azylu stěžovateli nikoliv ve spojení s Kazachstánem, ale ve spojení s Ruskou federací. Takto však žalovaný nepostupoval, a tuto skutečnost nezohlednil ani Krajský soud v Hradci Králové, a tak se dopustil obdobného pochybení jako žalovaný správní orgán.

Nejvyšší správní soud tak dovodil, že soudem byl sice aplikován správný právní předpis, avšak nebyl správně vyložen. Ve spojení s tím nebyl krajským soudem ve vztahu ke stěžovateli posuzován, a před tím žalovaným správním orgánem zjišťován a posuzován jako rozhodující stav politické a ekonomické situace a stav dodržování lidských práv v Ruské federaci (*jehož občanství stěžovatel má*), nýbrž v Kazachstánu (na jehož území před příjezdem do České republiky stěžovatel převážně pobýval).

Nejvyšší správní soud tedy dospěl k závěru, že skutková podstata, z níž správní orgán v napadeném rozhodnutí vycházel, nemá oporu ve spisech, a že při jejím zjišťování byl porušen správní řád v ustanoveních § 32 odst. 1 takovým způsobem, že to mohlo ovlivnit zákonnost rozhodnutí správního orgánu, a pro tyto vady měl krajský soud napadené rozhodnutí správního orgánu zrušit. Pokud Krajský soud v Hradci Králové v napadeném rozsudku pozici stěžovatele jako osoby, které nebyl udělen azyl, posuzoval ve spojení s podmínkami v Kazachstánu, nezbylo s ohledem na § 109 odst. 3 s. ř. s. Nejvyššímu správnímu soudu než podle ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. rozsudek zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení. V něm bude na Krajském soudu v Hradci Králové, aby rozhodnutí žalovaného správního orgánu, který o žádosti stěžovatele o udělení azylu výslovně vycházel z podmínek v Kazachstánu, pro nezákonnost zrušil a věc vrátil k dalšímu řízení žalovanému. Ten se poté bude v souladu s ustanovením § 12 písm. b) zákona o azylu, zabývat žádostí stěžovatele o udělení azylu ve spojení s podmínkami v Ruské federaci, jejíž občanství stěžovatel má.

Vzhledem ke skutečnosti, že Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl tzv. přednostně, se z důvodu nadbytečnosti již samostatně nezabýval návrhem na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti.

V novém rozhodnutí rozhodne krajský soud i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky.

V Brně dne 19. dubna 2005

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu